

Sygn. akt III AUa 214/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek (spr.) SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 20 grudnia 2016 r. w Szczecinie

sprawy U. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o datę przyznania i wypłaty emerytury

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 29 grudnia 2015 r. sygn. akt VI U 1009/15

oddala apelację.

SSO del. Gabriela Horodnicka SSA Jolanta Hawryszko SSA Romana Mrotek

- Stelmaszczuk

Sygn. akt III AUa 214/16

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z dnia 23.10.2015 roku ustalił ubezpieczonej U. C. prawo do emerytury od dnia 1.09.2015r., tj. miesiąca złożenia wniosku emerytalnego, przyjmując jednocześnie wysokość emerytury obliczonej z uwzględnieniem kapitału początkowego i według nowych zasad oraz wysokość okresowej emerytury kapitałowej.

W odwołaniu od decyzji organu rentowego ubezpieczona podniosła, że nie zgadza się z określeniem daty początkowej przyznanego jej świadczenia, gdyż powszechny wiek emerytalny osiągnęła w dniu (...) i w związku z tym już w dniu 26.05.2015r. złożyła stosowny wniosek emerytalny. Mając na

uwadze powyższą argumentację, ubezpieczona wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i ustalenie prawa do emerytury od dnia (...)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie. Podniósł, że przyznano ubezpieczonej prawo do emerytury od miesiąca złożenia wniosku emerytalnego, co było zgodne z treścią art. 116 ust. 1 oraz art. 129 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2015r. poz. 748, ze zm.). Brak jest również możliwości przyznania świadczenia z datą wsteczną, tj. za okres od daty nabycia prawa, a przed złożeniem wniosku.

Stanowiska stron w toku postępowania nie uległy zmianie.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 29.12.2015 roku zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał U. C. prawo do emerytury od(...) roku, to jest od osiągnięcia wieku emerytalnego (punkt I orzeczenia) i stwierdził odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji (punkt II orzeczenia).

Sąd I Instancji ustalił, że U. C., urodzona (...), decyzją ZUS z dnia 24 marca 2011 r. nabyła prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 15 lutego 2011 r., tj. od następnego dnia po dniu złożenia wniosku z wymaganymi dokumentami. Ustalono wówczas, że prawo do świadczenia przedemerytalnego ustanie w dniu poprzedzającym dzień osiągnięcia przez ubezpieczoną 60 lat. Pismem z dnia 30 kwietnia 2015 r. U. C. została poinformowana przez organ rentowy, że prawo do świadczenia przedemerytalnego ustaje z dniem 2 lipca 2015 r., wobec osiągnięcia wieku uprawniającego do emerytury. Jednocześnie organ rentowy poinformował ubezpieczoną, że w celu ustalenia uprawnień do emerytury należy, nie później niż w miesiącu, w którym ubezpieczona ukończy wiek emerytalny, złożyć wniosek o przyznanie emerytury. Do wniosku należy przedłożyć dokumenty zgodnie z załączoną informacją. W dniu 26 maja 2015 r. ubezpieczona złożyła w organie rentowym wniosek o emeryturę.

Decyzją z dnia 1 czerwca 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych po rozpatrzeniu wniosku z dnia 26 maja 2015 r. odmówił U. C. prawa do emerytury wskazując, iż zgodnie z art. 24 ustawy emerytalnej kobietom urodzonym w okresie od dnia 1 października 1954 r. do 31 grudnia 1954 r. emerytura przysługuje po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego co najmniej 60 lat i 8 miesięcy. Organ rentowy odmówił wnioskodawczyni emerytury wskazując, iż nie osiągnęła ona wieku emerytalnego, wymagany wiek osiągnie (...)r. Od decyzji z dnia 1 czerwca 2015 r. ubezpieczona nie złożyła odwołania, mając świadomość, iż wiek emerytalny osiągnie w dniu (...) r. Po bezskutecznym oczekiwaniu na wypłatę świadczenia, ubezpieczona udała się do organu rentowego, gdzie od pracownika ZUS uzyskała informację że jej emerytura jest zawieszona i powinna ponownie złożyć wniosek o świadczenie. W dniu 11 września 2015 r. ubezpieczona ponownie złożyła w ZUS wniosek o emeryturę. Zaskarżoną decyzją z dnia 23 października 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. przyznał U. C. emeryturę od dnia 1 września 2015 r., tj. od miesiąca w którym zgłoszony został wniosek.

W oparciu o tak poczynione ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie zasługiwało na uwzględnienie. Wskazując na treść art. 24 ust. 1a pkt 9 i art. 116 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity opubl. w Dz. U. z 2015 roku, poz. 748, ze zm.) - zwanej ustawą emerytalną – wyjaśnił, że skoro ubezpieczona osiągnęła powszechny wiek emerytalny 60 lat i 8 miesięcy i miała ustalone prawo do świadczenia przedemerytalnego, to organ rentowy obowiązany był wszcząć postępowanie z urzędu i ustalić po ustaniu prawa do świadczenia przedemerytalnego, prawo do emerytury, a zatem od dnia (...) Organ rentowy powinien był więc na podstawie art. 118 ust. 1 ustawy emerytalnej wydać w tej sprawie decyzję w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Zakład Ubezpieczeń Społecznych oczekując na złożenie przez ubezpieczoną wniosku o emeryturę, pomimo ciężącego na nim z mocy ustawy obowiązku wydania decyzji w tym przedmiocie, ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Błędne działanie organu rentowego ZUS powoduje bowiem jego odpowiedzialność zgodnie z art. 85 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2015 r. poz. 121 ze zm.), co też stwierdza sąd zgodnie z art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej. Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie

art. 477⁽¹⁴⁾ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od (...) i na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej stwierdził odpowiedzialność ZUS za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji.

Z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego nie zgodził się organ rentowy. Zaskarżył wyrok w całości i zarzucił mu obrazę przepisów prawa, tj.: art. 129 ust. 1 w związku z art. 24 ustawy emerytalnej poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że ubezpieczonej przysługuje prawo do emerytury od (...) Wskazując na powyższe, skarżący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, a nadto o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego. Skarżący w uzasadnieniu apelacji podniósł, że nie kwestionuje swojego obowiązku działania z urzędu, lecz skoro ubezpieczona nie zaskarżyła decyzji odmownej z dnia 1.06.2015r., odmawiającej prawa do emerytury, a następnie złożyła kolejny wniosek emerytalny, to organ rentowy – zgodnie z zasadą prymatu wniosku - był zobowiązany do jego rozpoznania i następnie wydania decyzji z dnia 23.10.2015r.

Ubezpieczona wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Analiza zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego, w tym zarzutu apelacyjnego, doprowadziła Sąd Apelacyjny do wniosku, że zaskarżony wyrok jest prawidłowy. Sąd Odwoławczy podzielił w całości i przyjął za własne poczynione przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne oraz rozważania prawne. Za chybiony należało uznać zarzutu apelacyjny naruszenia prawa materialnego polegający na niezastosowaniu 124 ust. 1 ustawy emerytalnej. Zważywszy na granice i kierunek apelacji należy podnieść, że w niniejszej sprawie niesporny pozostawał stan faktyczny, w tym przyznane przez organ rentowy, że U. C., ur. (...), posiadała prawo do świadczenia przedemerytalnego ustalone do dnia (...) i z dniem następnym, zgodnie z art. 24 ust. 1 i ust. 1a pkt 9 ustawy emerytalnej, osiągnęła powszechny wiek emerytalny 60 lat i 8 miesięcy, przez co spełniła wszystkie ustawowe wymogi niezbędne dla ustalenia prawa do emerytury, zgodnie z art. 100 ust. 1 w zw. z art. 116 ust. 1a ustawy emerytalnej. Po myśli art. 100 cyt. ustawy prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Prawo do świadczenia powstaje ex lege w dniu spełnienia ustawowych warunków (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2001 r., II UKN 136/00, OSNAPiUS 2002, Nr 18, poz. 441), poza wyjątkiem z art. 100 ust. 2 powołanej ustawy, niemającym zastosowania w niniejszej sprawie. Co do zasady, samo spełnienie warunków wymaganych do nabycia prawa do świadczenia, bez złożenia stosownego wniosku, nie rodzi po stronie organu rentowego jakiegokolwiek zobowiązania z tytułu powstałego prawa do świadczenia,

za wyjątkiem jednak tych przypadków, gdy ustawa stanowi inaczej (art. 116 ust. 1 ustawy emerytalnej). Taką sytuację prawną przewiduje art. 116 ust. 1a ustawy emerytalnej, zgodnie z którym organ rentowy obowiązany jest wszcząć postępowanie o przyznanie emerytury z urzędu gdy uprawniony pobierał świadczenie przedemerytalne. Tym samym, organ rentowy obowiązany jest wszcząć postępowanie z urzędu najwcześniej w dacie osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, następnie wydać decyzję i wypłacić emeryturę zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, bez oczekiwania na ewentualny wniosek uprawnionego. Skarżący nie kwestionował zresztą tego obowiązku, bezpodstawnie wywodząc, że wniosek emerytalny, jaki złożyła ubezpieczona po osiągnięciu przez nią wieku emerytalnego, miałby usunąć zaistniałą uprzednio nieprawidłowość polegającą na zaniechaniu wszczęcia postępowania z urzędu i wydaniu decyzji z urzędu. Również twierdzenie, że wnioskowi emerytalnemu należało nadać szczególny walor, czy wręcz prymat, co miałyby zwalniać organ rentowy z obowiązku wydania decyzji z urzędu, nie znajduje żadnego umocowania normatywnego, w szczególności w treści art. 116 ust. 1 i ust. 1a ustawy emerytalnej. Sąd Apelacyjny podnosi, że za działanie organu rentowego, który uchybił swojemu obowiązkowi wszczęcia postępowania z urzędu i wydania decyzji z urzędu, przez co doprowadził do zaniechania terminowego oraz prawidłowego wyjaśnienia ostatniej niezbędnej okoliczności celem ustalenia prawa i wysokości świadczenia emerytalnego, niewątpliwie odpowiada wyłącznie organ rentowy. Doszukiwanie się odpowiedzialności po stronie ubezpieczonej nie ma żadnego przełożenia w ocenianym stanie faktycznym. Nadto, Sąd Najwyższy wielokrotnie

też podkreślał, że przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego ze względu na swoją istotę i konstrukcję podlegają wykładni ścisłej, a zatem z pewnością nie wchodzi w rachubę wykładnia rozszerzająca (wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04, OSNP 2006 nr 13 - 14, poz. 218; 23 października 2006 r., I UK 128/06, OSNP 2007 nr 23 - 24, poz. 359; 29 stycznia 2008 r., I UK 239/07, OSNP 2009 nr 7 - 8, poz. 103; 4 marca 2008 r., II UK 129/07, OSNP 2009 nr 11 - 12, poz. 155; 19 maja 2009 r., III UK 6/09, LEX nr 509028), a zatem tym bardziej taka wykładnia nie może prowadzić do zwolnienia organu rentowego z jego ustawowego obowiązku, a w konsekwencji do pokrzywdzenia ubezpieczonej przez pozbawienie jej należnego świadczenia za sporny okres (...)

Mając na uwadze przedstawioną ocenę prawną, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację, jako bezzasadną.

SSO del. Gabriela Horodnicka SSA Jolanta Hawryszko SSA Romana Mrotek

- Stelmaszczuk